

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF (1861-1927)

Elegáns úriasszony a kertben, (Kunffy né portréja), 1909 nyara | *Elegant Lady in the Garden (Portrait of Mrs. Kunffy), Summer of 1909*

Olaj, papírolemez | Oil on paperboard, 49 x 69 cm

Jelezve jobbra lent | Signed bottom right: Rónai

Hátoldalon autográf felirat | Autograph inscription on the reverse: Elegáns úriasszony a kertben (Empyr kalap)

Kezdő ár | Starting price: 44 000 000 Ft / 125 714 EUR

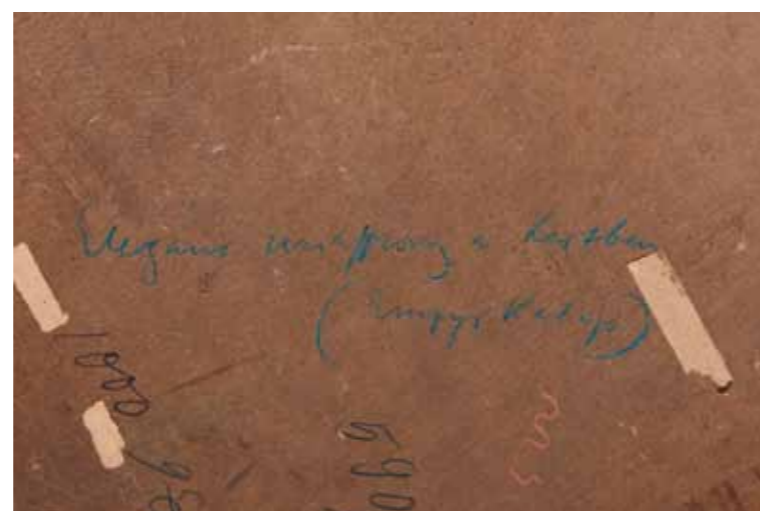
Becsérték: 90 000 000 – 130 000 000 Ft

Estimate: 257 143 – 371 429 EUR

KIÁLLÍTVA | EXHIBITED:

Balatoni Képkiallítás, Nemzeti Szalon Művészeti Egyesület, 1948. május 8-18., kat.: 91 (*Balaton mellett* címen)

Rónai

1. A kép hátoldalán található kiállítási cédula

2. A kép hátoldala

RIPPL-RÓNAI ÉS KUNFFY – BARÁTSÁG ÉS KÉPEK

3. Rippl-Rónai József 1902 körül

Rippl-Rónait fiatal kora óta szoros barátság fűzte Kunffy Lajoshoz. A két festő életútja összefonódott, hiszen nemcsak szülővárosuk volt közös, hanem mindketten hosszú éveket töltöttek egyidőben Párizsban. Nyaranta is rendszeresen együtt látogattak haza „Kaposba,” illetve Somogytúrra.

„Ezen a nyáron! jött haza hosszú évek után Rippl-Rónai is szülei látogatására. Őt is meghívtam. Élveztük Paris után a falusi nyugalmat és a park árnyas pihenőit [...] A nyarakat franciaországi megtelepedésem alatt is általában mindig Magyarországon töltöttük. 1905-től kezdve, amikor Somogytúron nyári tartózkodásra saját otthonunkban berendezkedtünk, ide megjött Józsi nyaranta hosszabb időre.”² Míg Rippl-Rónai 1902-ben végleg hazatelepe-

dett szülővárosába, Kunffy Párizsban maradt családjával, azonban levélben továbbra is tartották a kapcsolatot.

„Először is gratulálok édes Lajosom a sikereidhez. Sok szépet hallottam rólad, dolgaid felől. Adjon Isten kitartást és folytonos munkakedvet. Én, kis feleségemmel letelepedtem Kaposban, kis fehér viskókban, ahol minden a sok virág, sok más kedves dolog, emlék mosolyog ránk. [...] A festésért, mint mindig rajongtam – tétlenül ritkán vagyok. Jöjj haza minél előbb, hogy megmutathassuk egymásnak dolgainkat. [...] Isten veled – kedves Nődnek, akit még nem volt szerencsém személyesen megismerni, add át így is tiszteletemet és üdvözetemet. Igaz híved és régi barátod”³ – írta Rippl-Rónai 1903. november 23-án Kaposvárról Kunffynak Párizsba. Rippl-Rónai ekkor 43 éves volt.

6. Tiller Ella

7. Kunffy 1901-ben

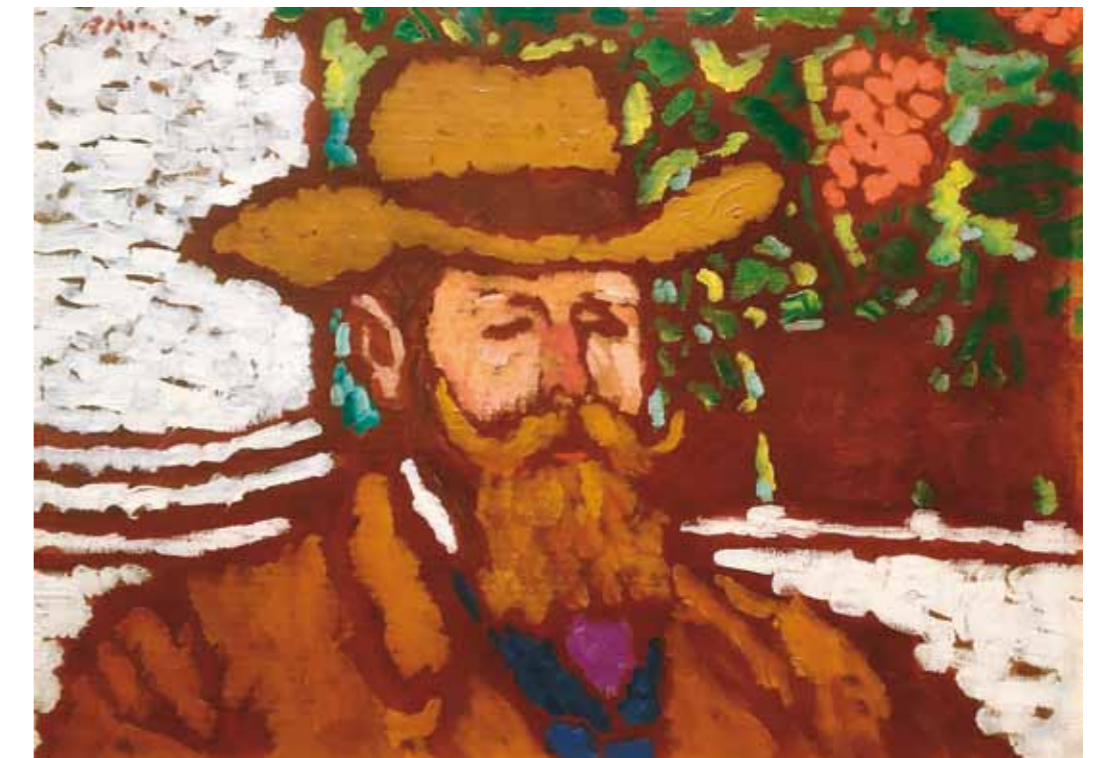
4. Esküvői csoportkép Rippl-Rónai Ödönnel a Fő utcai kertben

5. Kunffy műterme Somogytúron, 1904 az oszlopnál öccse, sógornője, és Ella asszony a gyermekekkel

8. Rippl-Rónai József: Férji szöke szakállal, Kunffy Lajos festőművész képmása, 1910 körül

9. Rippl-Rónai József: Kunffy Lajos festő, 1910 Magántulajdon

A levélben említett, a Fő utca 58. alatt található földszintes, négyszobás, nagy kerttel körülvett, fehérre meszelt „viskó” hat éven át adott ott-hont a művésznek és feleségének. Rippl-Rónai nagy munkakedvvel dolgozott: új, termékeny alkotói korszakában sorra születtek a saját otthonát és környezetét ábrázoló, bensőséges, ún. „otthon képek”, amelyek láttán megismerhetjük a festő családját, rokonságát, valamint barátait egyaránt.

Az 1906-os esztendő fordulópont volt a festő életében. A Könyves Kálmán Szalonban megrendezett kiállítás, majd az azt követő aukció sikere nagy anyagi biztonságot teremtett a művésznek. Ennek, és Kunffy élelmességének köszönhetően, 1908 őszén Rippl-Rónai megvásárolta a kaposi dombon álló, tágas, minden kényelmet kielégítő Róma-villát. Kunffy így ír erről visszaemlékezésében: „A reggeliző asztalnál ültünk, és én mindjárt kiszámítottam, hogy Józsinak nagyon érdemes volna ezt megvenni. Igen romantikusan fekszik, festői szempontból is nagyon megérett az árát. Brandt

őrnagy Róma nevezetű villáját elárverezték, de ha ő ráigér 10 %-ot még az övé lehet. Terminushoz lévén kötve a ráigérés, nehogy elmúlassza, lóháton küldtem az igenlő táviratát Lellére, mert ekkor még nem volt táviróhivatal Túron. Ez a vétel nagy örömet szerzett neki. 8, vagy 10 hold föld is volt hozzá, úgy-hogy Józsiéknak minden megteremt, még a boruk is. Utóbb szobrokkal is díszítette a szépen befásított parkot és ideális művésztthon lett, szép kilátással Kaposvárra, amiről sok képet festett.”⁴

A két festő kapcsolata Rippl-Rónai Róma-villába való költözésének idején még szorosabbá vált, melyről az ekkor készült barátság-képek, azaz az egymásról, és feleségeikről festett portrék tanúskodnak. Rippl-Rónai a portrékon kívül többször megfestette Kunffy somogytúri kastélyát, a kastélykertet, Kunffy pedig a kertjében alkotó Rippl-Rónait. Az „együtt festés” egyik kedves példája Kunffyék hároméves kisfiáról, Zitánról készült portré. „...kijött hozzám Rónai Józsi kollégám is, és ő is dolgozott. Tetszett neki, ahogy fiamat egy nagy fotelbe ültettem, piros almával a kezében és ezt ő is megfestette.”⁵

Rippl-Rónai kedves, sokszor megfestett modellje Kunffy Lajos felesége, Tiller Ella volt.

„Feleségemről, aki szívesen pózolt neki, egész képsorozatot festett. Ezeket talán mind, Nemes Marcell, az ismert műgyűjtő vásárolta meg. Honoráriumot is kapott ezért feleségem; egyik bájos portréját neki ajándékozta. Feleségem nagyon megszerette Józsi jó kedélyéért, zamatos magyar beszédéért. Ocskay becenevet is kapott tőle. Abban az időben játszották a Vígszínházban az »Ocskay brigadéros«-t Herczeg Ferentől, ennek megszemélyesítőjére emlékeztette Rónai. Pózolása közben mulatságos jelenet játszódott le. Feleségem úgy dél felé megkérdezte: »Mondja Ocskay, pózoljak tovább, vagy kimehetnék most a konyhára megnézni, hogy jó lesz-e az ebéd?« Egy új szakácsnénk volt és feleségem még nem volt meggyőződve tudományáról. Józsi nagy dilemmában volt, mert nagyon bele volt mélyedve munkájába, gondolkodott és végül kibökte: »Hát menjen kérem a konyhába!« Nemcsak a szépet szerette Józsi, de a jót is, különösen az ételekben.”⁶

10. Kunffy Lajos: Fiam almával, 1904
Kunffy Lajos Emlékmúzeum

11. Rippl-Rónai József: A Kunffy gyerek, 1904

12. Kunffy Lajos: Kunffyné pálmaházban
Magántulajdon

13. Kunffy Lajos: Zongorázó nő, 1906
Kunffy Lajos Emlékmúzeum

14. Kunffy Lajos: Feleségem, 1909
Kunffy Lajos Emlékmúzeum

A MODELL – TILLER ELLA

Kunffy 1901-ben vette feleségül a zongoraművész Tiller Ellát, és még abban az évben Párizsba költöztek. A művelt és szellemes, az irodalomban és festészetben jártas, a grafológia iránt is élénken érdeklődő Ella, a párizsi művészeti élet közkedvelt alakja lett. A Kunffy szalonban megrendezett pompás estélyeken Ella a zongorajátékával bűvölte el a vendégeket. Kunffy Lajos öccse, Kunffy Károly így emlékezett a házaspárra: „Lajos bácsi mélyen szerelmes volt feleségébe, Tiller Ellába, aki vagyons bécsei családból származott. Az asszony humora, kedvessége és szépsége legendás volt. Lajos bácsi és szép felesége Ella, közelebbi barátságba került Clemenceau-

val, aki Franciaország elnöke lett. [...] Barátaik közé tartozott Jászi Oszkár, aki több levelet írt Kunffy Lajosnak és Ellának. Olyan pletyka is járta, hogy Ellának afférja volt Jászival. Mivel Kunffy és Ella házasságának nagy szerelem és mélyes barátság adott szolid alapot, az ilyen érzelmi kalandok nagylelkűen nem voltak észrevéve – mindkettőjük által. Az a tény, hogy Kunffy feleségét megfestette, amint zongorázik és mögötte áll vagy Jászi Oszkár vagy Sauer Emil, elmélyülten nézve, ezt a nagylelkűséget dokumentálja. Mindkét úr abban a hírben állt, hogy Ella megajándékozta őket figyelmével. Sauer Emil egy nagyszerű zongoraművész volt, attól függetlenül, hogy volt-e Ellával »affaire de coeur«. A nagy

zongoraművész leánya, Sauer Éva zongorára tanította Lajos bácsi és Ella néni egyetlen fiát, Zoltánt. Természetesen azt suttozták, hogy Lajos bácsi nagyra becsülte Évát. A családi és baráti kör Zoltánt csak Zitán, néven ismerte, és én is csak ezen a néven tudok rá gondolni. Ugyancsak nagy koncert – zongorista volt a huszadik század elején Ticharich Zdenka, aki a pletyka szerint szintén Lajos bácsival egy »affaire de Coeur« volt. Azokban az időkben a diszkrét szerelmi ügyek, amiket mindkét házastárs akceptált, társadalmilag úgyszintén »megengedhetőek« voltak.”⁷

15. Kunffy Lajos: Rippl-Rónai fest somogytúri kertemben, 1905
Kunffy Lajos Emlékmúzeum

16. Kunffy Lajos: Rippl-Rónai feleségemmel a somogytúri kertemben, 1905
Kunffy Lajos Emlékmúzeum

Az „empry kalapot” viselő, profilban megfestett elegáns hölgy, Tiller Ella zongoraművész.

Kunffy feleségét ábrázoló képek közül jelenleg három pasztell és két olajképet ismerünk. A két nagyobb méretű pasztellkép a Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum, illetve a Magyar Külkereskedelmi Bank tulajdonában van, a harmadik kisebb darab pedig lappang, csak egy fekete-fehér fotón láthatjuk.

A két olajfestményen, jelen képünkön, valamint az *Úrinő rózsaszín napernyővel* című festményen Ella ugyanazt a zöld ruhát és nagy fehér kalapot viseli. A két festmény mérete azonos, hátoldalukon autográf feliratok láthatóak: *Elegáns úriasszony kertben, (empry kalap), illetve Zöld kendős nő a virágos verandán.*

A két kép helyszíne is megegyezik, Kunffyné somogytúri kastélyának a verandája, illetve a kertje. Ella képünkön abban a kerti székben ül,

amely *A Túri ház és udvara vörös nádszékekkel* című lappangó képen látható.

A túri udvarház a hozzátartozó négyholdas birtokkal és majorokkal 1888-tól volt a Kunfi család tulajdonában, utóbb a kiválóan gazdálkodó földbirtokosok nemesi címet kaptak, és nevüket somogytúri Kunffy-ra változtatták. A festőművész 1905-ben kapta meg apjától a házat és a birtokot, melyhez 1909-ben műtermet épített.

Rippl-Rónai a képet a Kunffy birtokon festette, minden bizonnyal 1909 nyarán, az ún. kukoricás korszak kezdetén. A hordozó vastag lemezpapír, melynek sienai barnája helyenként kitetszik a barna kontúrokkal övezett, élénk tiszta színekkel kitöltött felület alól. Ezt a megoldást Rippl-Rónai 1907-től kezdődően használta rendszeresen kompozíciós eszközként.

A redukált térbe helyezett festmény csendet és

nyugalmat áraszt, azonban a részletek és faktúra, a szorosan egymás mellé helyezett festékfoltok rendkívül izgalmassá, és mozgalmassá teszik a művet, melyet Rippl-Rónai jellemzően egy ülésben festett meg.

„*En az egyszerre festés szépségében és erejében teljesen bízom. Fő törekvésem mindig az, hogy bármit, bármily méretben – már amint ez fizikailag lehetséges – egyszerre, mint piktor-nyelven mondani szokás: egy ülésre fessek meg. [...] Az egyszerre festés fogalmába az egyenlő módon való festésmódot is belefoglalom. Ez a készülő mű minden részének egyforma stádiumban való tartása, illetőleg befejezése.*”⁸

A tüzes színekkel megfestett merész kompozíció a Kunffy-ciklus hiányzó láncszeme, mely egy, a Magyarországon a 70-es években külszolgálatot teljesítő angol diplomata gyűjteményében volt ezidáig.

17. Rippl-Rónai József:
Kunffy Lajosné rózsás kalapban, 1909
Lappang

18. Rippl-Rónai József:
A Túri ház és udvara vörös nádszékekkel, 1909
Lappang

A RIPPL-RÓNAI MŰVEKET FELSOROLÓ KIÁLLÍTÁSI KATALÓGUSOKBAN A KÖVETKEZŐ KUNFFYNÉT ÁBRÁZOLÓ KÉPEK SZEREPELNEK:

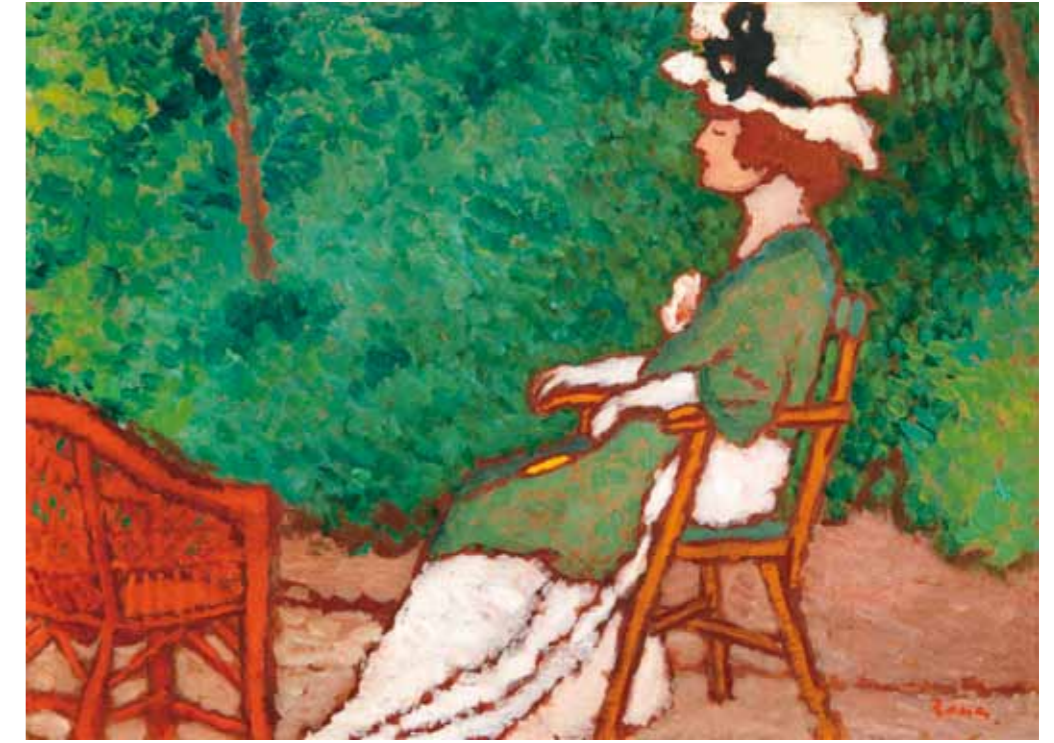
- *Nagykalapos dáma*, Rippl-Rónai József retrospektív kiállítása, Művészház, 1911, kat.: 36
- *Kunffyné virágos kalapban*, Ernst Aukció, 1933, kat.: 59
Valószínűleg ezen a két címen ugyanaz a festmény szerepelt. Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum tulajdona
- *Úrinő rózsaszín napernyővel*, Nemzeti Szalon, M.I.É.N.K II. 1909, kat.: 127, magántulajdon
- *Kunffyné rózsás kalapban*, Rippl-Rónai József retrospektív kiállítása, Művészház, 1911, kat.:20,
- *A magyar művészet úttörői*, Múcsarnok, 1932, kat.: 102, Ernst Aukció 1934, kat.: 90, Rippl-Rónai József emlékkiállítása, Ernst Múzeum, 1937, kat.: 92
- *Kunffy Lajosné*, Ernst Múzeum, CLXII.
- *Kunffyné kis kalapban*, Ernst Aukció, 1933, kat.: 66
- *Kunffyné*, Rippl-Rónai József emlékkiállítása, Ernst Múzeum, 1928, kat.:180, MKB tulajdona

írta: VIRÁG JUDIT

1 MKCS-C-1-36/483
2 in.: Horváth János: Kunffy Lajos művészete
3 Rippl-Rónai levele Kunffy Lajosnak Kaposvár, Fő utca 58/a 1903. nov. 23.
4 in.: Horváth János: Kunffy Lajos, A somogytúri Kunffy Emlékmúzeum katalógusa (Kaposvár, 2005)
5 in.: Id 2
6 Horváth János: Kunffy Lajos - A somogytúri Kunffy Emlékmúzeum katalógusa (Kaposvár, 2005)
7 in.: Molnos Péter: Karikatúra 1. Kieselbach Galéria
8 Rippl-Rónai József emlékezései, <https://mek.oszk.hu/06900/06913/06913.htm>

19. Rippl-Rónai József:
Úri nő napernyővel a virágos verandán, Kunffyné, 1909
Magántulajdon

20. Rippl-Rónai József: *Elegáns úriasszony a kertben, (Kunffyné portréja), 1909*

21. Rippl-Rónai József: *Kunffyné virágos kalapban, Nagykalapos dáma, 1909*
Rippl-Rónai Múzeum, Kaposvár

22. Rippl-Rónai József: *Kunffyné, 1909*
MKB Bank gyűjteménye